

Forældre: Lær om Puff Bars

Læs artiklen på side 7

Foto: Marshall Ritzel

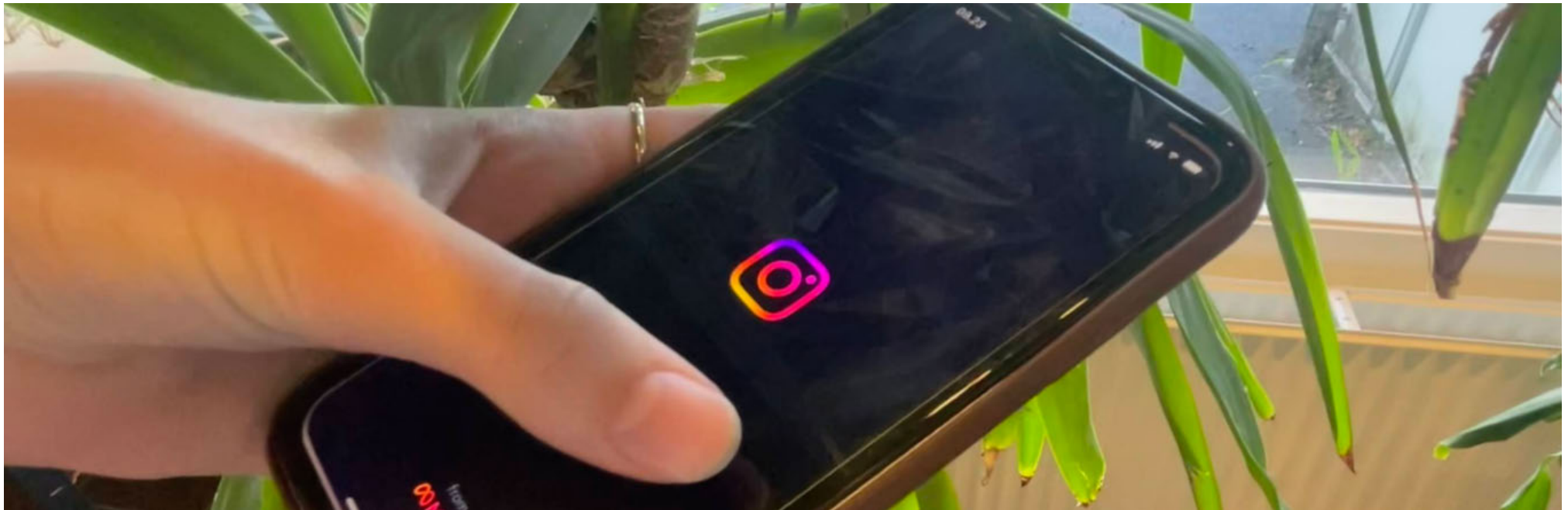
Ole Kirk's Fond Red Barnet

ØSTERHÅB NYT

POLITIKEN

Østerhåbskolen
Horsens
november 2024
ID: 6808

En mobil på sociale medier Foto: Celine Bjørn Havekrog

Den anden verden, der æder teenagernes tid

Hemmeligheden bag de unges digitale liv inderbærer farlige trends, fake kroppe, ubehaglige videoer, dårligt sprog, og det stjæler de unges fritid, helt uden de selv er klar over det

SOCIALE MEDIER

ALBERTE SAANGGARD, CELINE BJØRN HAVEKROG OG ANNA ELINE JARLSBORG CARSTENSEN.

Teenagere i dagens Danmark eller måske i hele verden lever to liv, eller måske er der tale om to verdener. Den virkelige og den digitale verden. Grænselandet mellem disse to verdener kan være svært for både den unge og den ældre generation at forstå. 99 % af de 12 til 18 årige har en profil på de sociale medier, men alligevel kan det være svært for ens forældre at forstå, hvorfor de unge bruger så meget

tid på de sociale medier, og kan der være konsekvenser for det?

Sociale medier giver og tager.

MOBBING PÅ NETTET.

5-6 % af eleverne i 7. klasse er blevet mobbet på nettet mindst et par gange om måneden 3 % af pigerne i 9. klasse og 6 % af drengene i 9. klasse er blevet mobbet på nettet mindst et par gange om måneden .Har mobbet andre1-3 % af eleverne i 5. klasse har mobbet andre på nettet mindst et par gange om måneden 2 % af pigerne i 7. klasse og 9 % af drengene i 7. klasse har mobbet andre på nettet mindst et par gange om måneden 1 % af pigerne i 9. klasse og 8 % af drengene i 9. klasse har mobbet andre på nettet mindst et par gange om måneden.

De sociale medier har ikke kun ulemper, men også fordele.

For meget tid på sociale medier kan bl.a. medføre ting som angst, mistrivsel, depression, stress,

FOMO og lavt selvværd.

Man kan komme til at se videoer med ubehageligt indhold såsom folk, der kommer til skade, gør noget ulovligt eller yder vold mod andre.

Hvert femte barn fortæller ikke til nogen, når de har oplevet noget ubehageligt på nettet, fordi de kan være bange for, hvordan deres forældre vil reagere og måske bede dem om at slette de sociale medier.

Jo mere tid unge bruger på nettet, jo større chance er der for, de kan opleve noget ubehageligt.

Det er jo ikke ligesom at gå ind på et apotek, hvor medicin er testet. Så når man går ind på sociale medier, ved man ikke, hvad man får og hvad der dukker op. Og man ved ikke, om det er blevet godkendt af selve appen, udtaler trivselsvejleder Michael Møller.

Men der er selvfølgelig også fordele ved sociale medier. Det er nemt at komme i kontakt med sine venner, man kan se, hvad der sker i andres liv bl.a. kendisser. Man kan også få et indblik i, hvad der sker i verden, og hvilke trends der er hotte osv.

Det kan også være en god måde at lære andre sprog på som fx engelsk, fordi der er mange engelske

influencer på de sociale medier.

Det kan muligvis være strafefbart.

Sladder profiler

Unge i Horsens bliver ofte udstillet og debatteret via sladder profiler i Horsens. Her for nylig er en af de største sladder profiler i Horsens taget ned. Instagram profilen fik dens sladder fra dens følgere,

Profilen havde over 1000 følger, hvor historierne fra følgerne, tit ikke var sande eller overdrevet.

Sladderer omhandlede tit de unges intime liv og andre ting man helst vil holde for sig selv. Sladderer kunne også handle om spiseforstyrrelser, graviditet og alkohol.

De unge, der blev udstillet, fik også tit skrevet deres fulde navn på historierne. "Det kan muligvis være strafbart" siger en ekspert i digitale grænser Miriam Michaelsen i en artikel fra DR. Der blev også skrevet trusler til hinanden igennem profilen. Der er stadig profiler derude, som enten ikke er blevet taget ned

i nu. Eller ikke er blevet brugt i lang tid..

Michael Møller, som er uddannet pædagog, og som er trivselsvejleder på Østerhåbskolen og samarbejder med SSP, har to gode råd. 1. Lad være med at følge sladder profiler. 2. Sig det til dit forældre og lad være med at slette det, så det kan blive anmeldt.

Afhængighed

Mange unge bliver mere og mere afhængige af sociale medier. Jo mere afhængig man bliver af sociale medier, jo mere ensom og isoleret bliver man. Danmark er det land i Norden, der bruger aller mest tid på sociale medier.

De sociale medier bruger også tit en taktik, hvor de tager ens søgehistorik og bruger den til at finde ting, man synes er interessante og ting, man har søgt på førhen. Det kan gøre, at man bliver mere afhængig af sociale medier. Ni ud af ti danskere er på Facebook, Instagram og Snapchat, det betyder også, at der er flere afhængige.

KØREBANEN. Det er et billede af kørebanen hos Mrdrive. Det er her køreeleverne øver sig i at køre bilen inden de skal ud på de rigtige veje og køre i trafikken. Foto: Karoline Meibom (kontorasistent hos Mrdrive)

Hvornår er hjernen klar til at få kørekort?

Kan 17-årige køre bil alene? Det er det helt store spørgsmål, som politikerne netop nu er ved at overveje. Lige nu siger loven, at man må køre bil med en voksen ved siden af sig, fra man fylder 17 år. Men er det for tidligt, og hvilke udfordringer og overvejelser gør myndighederne sig inden dette nye lovforslag måske træder i kraft.

KØREKORT

MELISSA LARSEN, SOFIA GADE OG LYKKE STENVALD.

Loven siger at man må begynde at tage kørekort når man fylder 16 år og 9 måneder. Man må sidde i førersædet og køre bilen fra man er 17 år, man skal dog have en

voksen med ved siden af. Fra man fylder 18 år, må man lovligt køre bil helt alene.

Regeringen påtænker at give de 17 årige lov til at køre bil alene. Lovændringen skal til for at hjælpe de mange unge i landdistrikterne, da mange unge vil tage ungdomsuddannelser, men dem som bor på landet eller langt væk fra byen, har ikke mulighed for at tage ind til byen hver dag, da den kollektive trafik ikke fungerer optimalt. Så skal de flytte hjemmefra og ind til byen, men det er der meget få 17-årige der er klar til. Alle unge mennesker skal have lige muligheder for at komme til og fra ungdomsuddannelser. Det er det regeringen bygger deres begrundelse på.

En promillegrænse på 0

Regeringen vil i samme omgang ændre promillegrænsen til 0.

De strammer promillegrænsen ind for alle nye bilister, da de i samme omgang så lære at druk og alkohol simpelthen ikke hænger sammen med bil og kørsel.

Regeringen foreslår dermed også at de unge kun har ret til at køre bil mellem klokken 05.00 om morgenen og klokken 20.00 om aftenen.

Grunden til at regeringen ville

lave den tidsgrænse for de unge er at så kan de ikke køre vennerne hjem fra byen om natten og der er ikke lige så stor mulighed for at de kører galt da der ikke er mange fulde i dagtimerne.

Katrine- Min mor var faktisk glad for at hun skulle køre med, og jeg synes også selv at det var meget rart.

Flere bilulykker hos de unge bilister

En undersøgelse viser at der er 4 gange så stor chance for at 17-24 årige bilister kører galt som der er med de lidt ældre bilister. Dette er fordi at de unge er mere risikovillige og tager flere chancer i trafikken, fx. at speede lidt op for at nå over et lys kryds inden det skifter til rødt, køre med alkohol i blodet eller køre for hurtigt. De fleste ulykker finder sted i en personbil, og i perioden 2015-2019 har 88 unge mistet livet og 690 er kommet alvorligt til skade i en bilulykke.

DET KRÆVER DET

Når man tager kørekort, skal man have mindst 14 lektioner, inden man kan komme til teoriprøve og have kørt 16 lektioner for at blive indstillet til kørekort. Et helt almindeligt kørekort koster omkring 10.000-15.000 kroner mens et BE kørekort (som giver dig mulighed for at køre trailer og lastvogn) kan koste op imod 25.000-30.000 kroner.

Knallertkørekort

Man kan også tage kallertkørekort. Når man er 14 år og 6 måneder må man allerede tage kørekort til en lille kallert og når man fylder 15 år, må man køre, på lille kallert.

Risikoen for at komme til skade eller blive dræbt på en lille kallert er markant større end alle andre transportmidler. Knallertkørsel for de 15-17 årige er den transportform som resulterer i flest tilskadekomne. ifølge statistikken er en kallert 75 gange farligere end en personbil.

Mange valgmuligheder!

Man kan tage en masse forskellige kørekort alt efter om man ville køre en almindelig bil, kallert, motorcykel, varebil eller køre med anhænger.

Der er omkring 12 forskellige kørekort, man kan tage.

Nogle af de forskellige kørekort man kan tage hedder ALM, A1, A2, A, og B og en hel masse andre.

Hvad siger kørelærerne?

Kørelærerne, vi har snakket med, er enige om, at det er godt at de 17-årige skal have en ledsager med det første år af deres køretid.

Det hjælper dem med at få noget erfaring, inden de skal køre på egen hånd i trafikken, siger Flemming Terslov, som er kørelærer hos Driving Academy.

Kørelærerne mener også at det kan give de unge en vis tryghed. Dette stemmer også godt overens med de unges og deres forældres oplevelser af den nedsatte grænser på 17 år. Erfaring i fællesskab med forældrene skaber tryghed i trafikken, og det klæder dem på til at kunne køre alene indenfor lovens rammer, når de bliver 18.

Modelfoto: Ulovlige piller købt på nettet. Foto: Thomas Sjørup

Uvidende unge på piller

De fleste artikler har det seneste års tid vist, at der er et stigende forbrug af ulovlige piller, opioider, blandt unge. Senere undersøgelser viser derimod, at misbruget ikke kun eksisterer blandt unge, men voksne også har opdaget deres effekt. Det stigende misbrug blandt flere befolkningsgrupper er bekymrende, og det kræver handling på flere niveauer

OPIOIDER

ELLA SKJOLD, MADALINA COPTU OG ISABELLA MONBERG

Misbruget blandt unge er alarmende højt, og regeringen vil sætte ind overfor den alarmerende udvikling, der er sket de seneste år. Sundhedsvæsenet oplever, at flere og flere unge søger hjælp til at komme ud af deres misbrug, og nogle dør sågar af deres opioidmisbrug. I 2018 blev 47 børn mellem 16-20 år indlagt med opioidforgiftning, i 2023 var tallet steget til 141, og i de første 9 måneder af 2024

har en undersøgelse af Dansk misbrugsforskning vist, at 259 unge er eller har været i misbrugsbehandling for de farlige opioider, som flere forskere fremæver er farligere end kokain. På et pressemøde d. 28. oktober fremlagde regeringen 24 tiltag, der skal sikre, at de unge får den hjælp, de skal have, de kriminelle biver straffet hårdere, og der skal oplysningskamagner til for ar gøre de unge mere opmærksomme på, hvor farligt denne pille er.

Alt for mange unge får ødelagt deres liv

Sammenhæng mellem den stigende mistrivsel og opioider

De unge påpeger selv, at de frygter mistrivsel mere end et misbrug. Flere undersøgelser viser, at børn kæmper for at passe ind som aldrig før.

Jens fra tv serien Jens på livsfarlige piller er et godt eksempel på en ung i mistrivsel. Han led af dårligt selvværd, og han startede på opioider, fordi alle hans venner var startet, og han umiddelbart i øjeblikket fik det bedre med sig selv. Da han tog sin første pille, var han helt oppe i gear og ville have flere med det samme. Først tænkte han, at han ikke var misbruger, fordi

han ikke tog mange, men det ændrede sig, da han skulle til Sydafrika. Her følte han ikke, at pillerne var lige så effektive, så han tog flere og flere, indtil han en dag faldt om med en overdosis. Først her gik det op for ham, at han havde et misbrug. Han har i dag været i misbrugsbehandling i 6 år, og han er i dag helt ude af sit misbrug.

DE DØDFARLIGE PILLER

Opioider er mega farlige at tage, det er et mega stærk stof hvis du tager for mange, så kan du ender med at død, for det er ikke for sjov. Hvis du tager en overdosis, så snyder du din hjerne, og så stopper du med at trække vejret, og i nogle tilfælde kan du være så heldige, at du kan komme i live igen men andre ikke. Hvis nogen spørger dig om du vil havde nogle opioider, så skal du huske at sige nej, for ellers kan du dø. Du risikere at dø for din forældre og det er der ikke nogen der ønsker. Når du starter på pillen, så slapper din krop helt af, men efter et stykke tid bliver du så afhængig, at du tager så mange, at du ikke kan noget, og du kan få så mange kroniske skader og mentale skader.

Regeringens indsatser og indsatser fra det lokale SSP team

Salg af opioider på sociale medier og i kiosker skal straffes med fængsel, hvor straffen i dag kun er en bøde. Der skal iværksættes en massiv forbyggelseskampagne, og læger skal efteruddannes, så de er i stand til at oplyse og hjælpe den unge. Toldstyrrelsen skal have en ny scanner og 4 nye narkotikahunde, der kan opsnappe de ulovlige piller, der bliver smuglet ind over grænsen.

I Horsens kommune er SSP også klædt på og klar over det stigende misbrug. SSP prøver at få børn og unge til at stoppe, før deres misbrug bliver virkelig dårligt. Hvis de får en overdosis, så har SSP en næsespray, så man kan blive normal indenfor en time. Dette er en akutbehandling on location, og det kan ikke erstatte misbrugsbehandling. Dette skal den unge misbruger tilmeldes efterfølgende.

Hvad er opioider, og hvor nemt er det at få fat i?

Opioider er et meget stærkt smertestillende præparat, der for det meste er morfin. Du bliver ligeglad med alt omkring dig, og du er meget glad i starten, men pludselig bliver du meget træt og opgivende og vil have mere og mere. Indtil du får en så stor en dosis, at du stoppe med at trække vejret og kan dø.

Opioider frigiver en masse af dopamin, som også frigives, når man fx er forelsket, eller når man spiser

chokolade. Når man tager det, så bliver man glad og afslappet, hvilket stemmer meget godt overens med, at unge i mistrivsel oplever, at deres liv bliver bedre, når de tager pillerne.

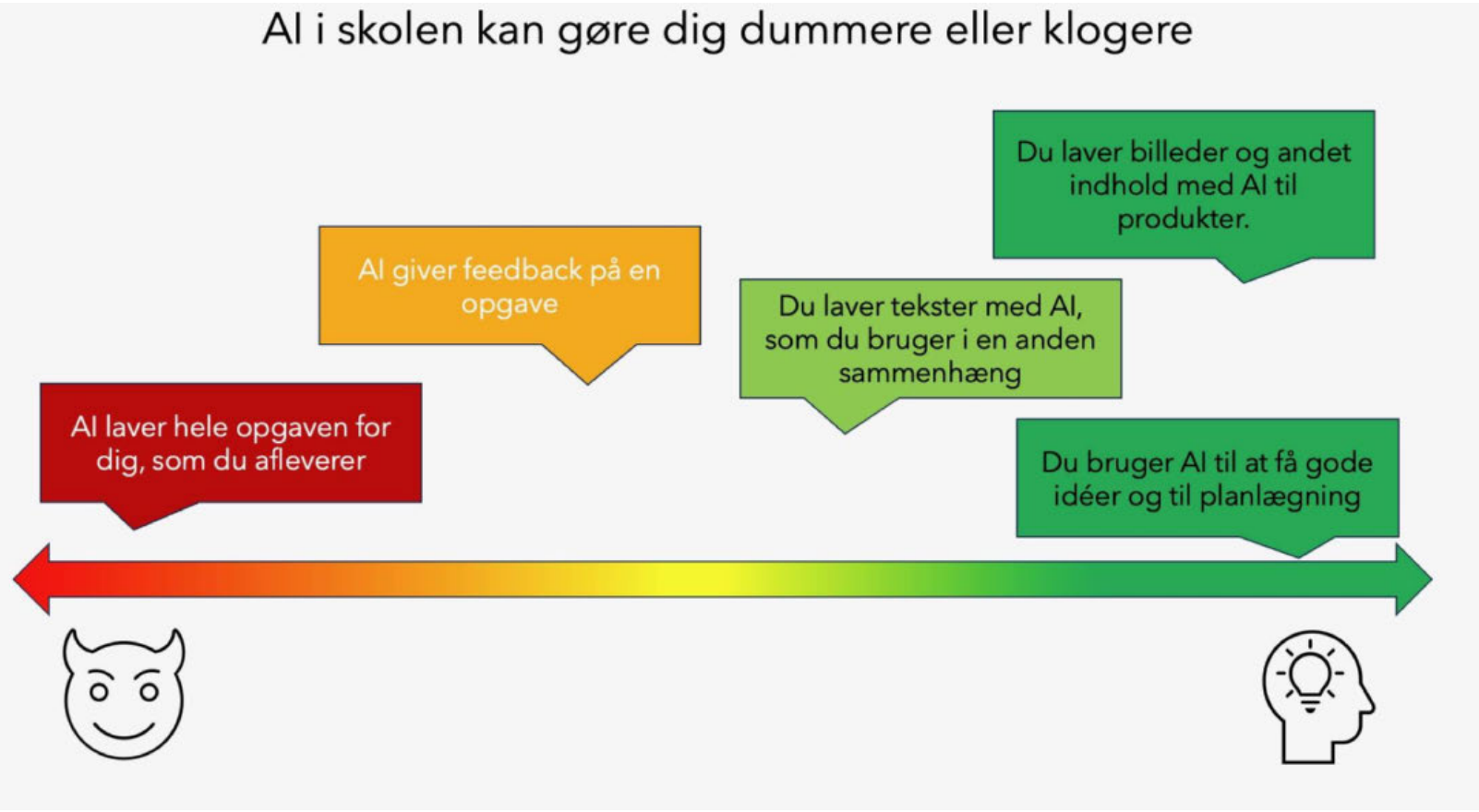
Opioider er meget nemt at få fat i, og lige nu nemmere end nogensinde før. Det kan købes på gaden via sociale medier, hvor det sælges for billigt. Problemet er, at de unge ikke er klar over de konsekvenser, der følger med.

Hvis man får en overdosis

Hvis man får en overdosis, så kan man ikke trække vejret normalt, og man glemme faktisk helt at trække vejret. I 2019 var der i USA 130 mennesker, der dagligt døde af opioidoverdosis.

Blot to milligram Fentanyl kan dræbe dig. Fentanyl har dræbt 250.000 mennesker i USA hvert år siden 2018, og det er på baggrund af denne viden og de nye statistikker fra Danmark, at regeringen vil rede de unge, inden deres liv er begyndt.

Man kan få en overdosis, hvis man tager opioider, og så kan man risikere at dø. Du kan ende med at dø allerede som 18-årig og det er der ingen der ønsker. Så det er en god ide at sige nej til at tage opioider hvis nogen spørger dig og hvis du allerede er på opioider så skynd dig og søg hjælp.

AI Skema over AI og chatGPT kan gøre dig dummere eller klogere Foto: Mikkel Aslak Koudal Andersen

Må man bruge AI i skolen?

AI kan være et meget nyttigt værktøj i undervisningen, hvis den anvendes på den rigtige måde. Det er vigtigt, man undgår at kopiere direkte ind fra for eksempel chat GPT, men at man i stedet bruger det, som en inspiration til at komme videre i ens arbejde.

AI

AF LILLY VOGN, JOSEFINE SKOV, EVA BJERREGAARD OG KRISTINE LINDOW.

Flere og flere frygter, at kunstig intelligent og robotter vil kunne overtage vores jobs og uddannelser i fremtiden. For at blive klogere på denne udvikling har vi snakket med en ekspert. Vi har lavet et interview med Mikkel Aslak Koudal Andersen, som ved en helt masse om kunstig intelligent og AI.

I følge Mikkel vil robotter ved hjælp af kunstig intelligens på sigt overtage nogle af vores jobs, men vi skal være klogere end robotterne, da kunstig inteeligens er bygget på sandsynlighed. Det vil sige, at kunstig intelligens ikke er 100 % bullet proof.

Forstå kunstig intelligens
Kunstig intelligens er i korte træk maskiner, som er i stand til at foretage handlinger, herunder analyse, lære og tage beslutninger på en måde, som kan sammenlignes

med menneskers. Man kalder teknologien for kunstig intelligens, netop fordi den simulerer den menneskelige intelligens.

Overtagelse af jobs
Der er mange holdninger til, hvad AI kan overtage af jobs, og man ved ikke med sikkerhed, hvilke jobs, men man regner med, at det er de lidt mere kedelige jobs, så det bliver sjovere at arbejde, og at man kan bruge AI til hjælp i arbejdstiden. Det er kun fantasien som sætter grænser for, hvad AI kan på arbejdspladsen. En undersøgelse viser, at 10 procent af danskerne er bange for at miste sit job på grund af AI. For eksempel kan det overtage samlebandsarbejde og teknologiforståelse.

Optimisme i stedet for frygt
I følge Mikkel Aslak Koudal Andersen kommer vi til at bruge mere kunstig intelligens i fremtiden, men der kommer også noget nyt, som kommer til at bygge videre på det, vi allerede kender. Han fortæller, at AI både kan gøre dårlige og gode ting, fx chat GPT. Noget af det, den skriver, kan faktisk godt være forkert, fordi den bare tager de oplysninger, den kan finde og skriver ud fra det. Han siger, at han er meget optimistisk, der er mange mennesker, der tror, at AI bliver verdens undergang i fremtiden, men han tror, at vi kan klare det, og at vi kan bruge det til noget nyttigt.

AI i skolen
Undersøgelser viser, at det er mest mænd og drenge, der bruger AI. Det er helt op til 47% drenge og mænd, der bruger den nye teknologi dagligt, mens det kun gælder for 31% af pigerne og kvinderne. De

unge danskere er positive over for AI, men markant flere unge mænd end kvinder bruger AI.

Den rigtige måde at bruge kunstig intelligens i skolen på er, at man ikke kopierer og sætter det ind og så afleverer det til læreren, fordi i nogle sætninger kan den godt skrive forkert eller bruge udtryk, som man ikke selv kender. Så hvis du står og er i gang med at præsentere noget, og du så siger et udtryk eller en talemåde, som ikke giver mening, så fanger læreren det med det samme. Man kan også se, at man har brugt AI, fordi AI gætter på, hvad der er mest sandsynligt. Det kan sagtens være, at det, AI har lavet, er helt forkert. Så man tager kun noget af teksten, men laver det om til sine egne ord. Og det er meget vigtigt, at skoleelever bruger skoleGPT, fordi Chat GPT ikke er GDPR sikret. Hvilket vil sige, at dem fra Kinas myndigheder kan tage dine oplysninger og bruge dine oplysninger, men Skolegpt har den sikkerhed, så de ikke kan få fat i dine oplysninger, og derfor er det vigtigt, at du bruger Skolegpt og ikke Chatgpt.

Der er vel nogle mennesker, der siger, at det her det bliver verdens undergang, men jeg tror på, at vi nok skal klare det og bruge det til nogle gode ting

True North efterskole
I stedet for at eleverne laver deres lektier hjemme, skal de lave dem oppe på skolen, og der er lærere på

hele tiden, som kan hjælpe og holde øje. I stedet for at skrive på en computer, skal eleverne nu skrive på papir, men for lærerne er det vigtigt, at eleverne kender til AI, og at de ved, hvordan AI skal bruges. AI er kommet for at blive, det er en teknologi, der ikke forsvinder. Eleverne skal derfor blive i stand til at bruge det korrekt.

MÆND VS KVINDER

I procenter er det mest mænd og drenge, der bruger AI. Det er helt op til 47% drenge og mænd, der bruger den nye teknologi dagligt, mens det kun gælder for 31% af piger og kvinder. De unge danskere er positive over for AI, men markant flere unge mænd end kvinder bruger AI.

AI's popularitet
AI blev populært i Danmark i 2021, men det har været der siden 1956. Lige nu fylder det rigtigt meget i vores hverdag, og det bliver mere populært i fremtiden. Det er kommet for at blive, og særligt elever og uddannelsessystemet skal klædes på til at gøre børn og unge til eksperter i brugen af kunstig intelligens. Der er mange der bruger kunstig intelligens i virksomhederne og i skolen. Jo større virksomheden er jo mere udbredt er anvendelsen af Kunstig intelligens. 2 ud af 3 virksomheder med over 250 ansatte bruger mindst en type teknologi baseret på kunstig intelligens. I august 2024 har chatGPT haft ca. 200 millioner brugere om ugen.

Unge deler nøgenbilleder som aldrig før

Mange unge deler nøgnbilleder, men hvorfor og hvilken straf eller bøde kan det føre til?

NØGENBILLEDER

SOFIA GADE, MELISSA LARSEN OG LYKKE STENVALD.

Som udgangspunkt må man gerne dele nøgenbilleder af en selv, hvis man sender det til en kæreste, eller en man har en kærlig relation med, hvis man er over 15 år gammel.

Når der sker en deling af nøgenbillederne mellem de unge, uden at den afklædte person har givet sit samtykke, så er det ofte fordi, at de unge – særligt de unge mænd – er meget fristede af den anerkendelse, der kan være i at vise et nøgenbillede af en pige. Det er strafbart at true en anden med at dele personens nøgenbilleder eller andet materiale af seksuel karakter, med henblik på at presse personen til at udføre seksuelle handlinger på sig selv.

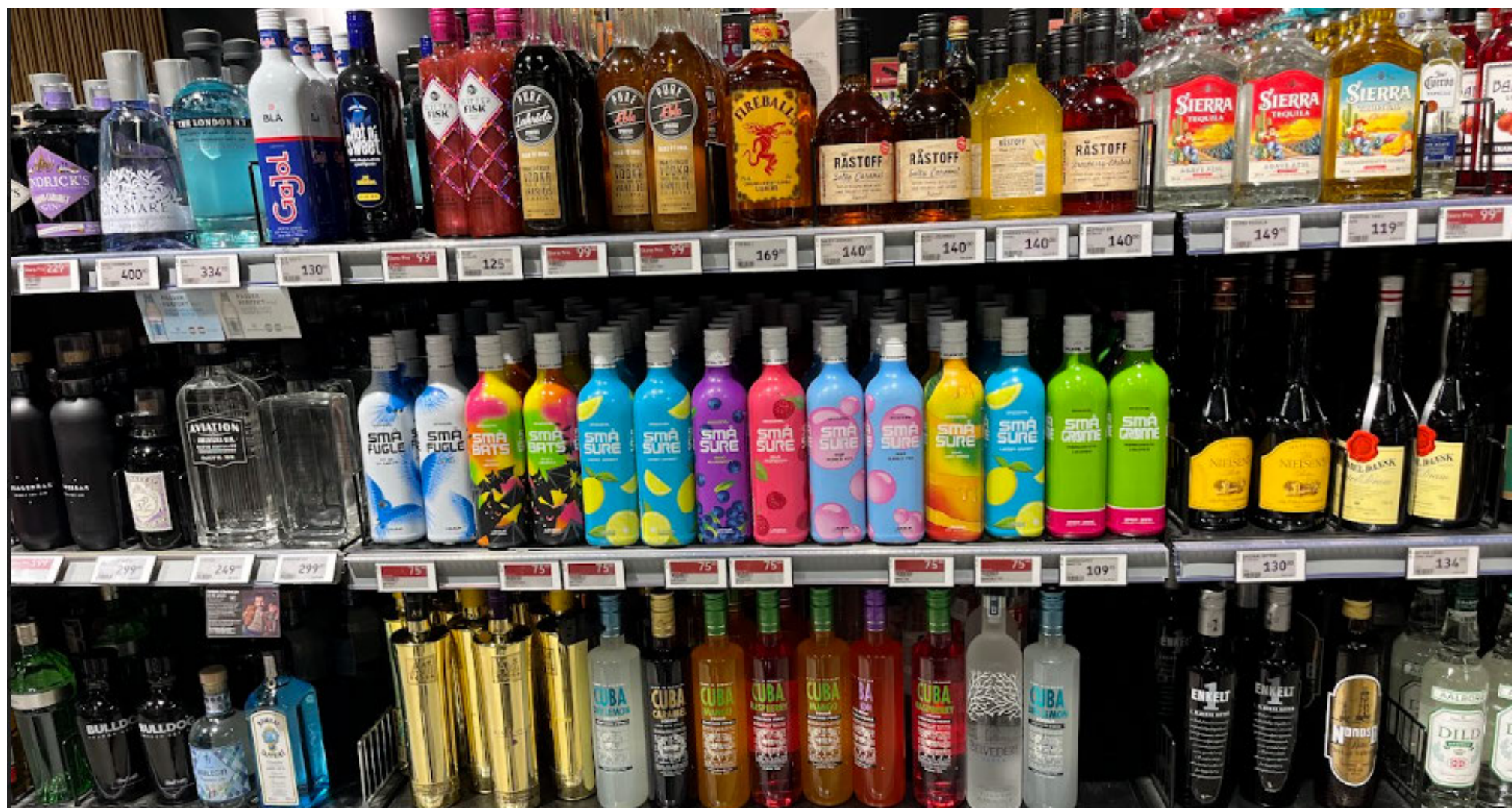
BØDER OG STRAFFE.

17 % af drenge/mænd og 13 % af piger/kvinder på 15-25 år har oplevet, at andre har sendt eller postet et seksuelt billede eller video af dem selv. 53 % af 15-30 årige har modtaget nøgenbillederhvis Deler man nøgenbilleder til en, man ikke har en kærlig relation til, når man er under 18, kan straffen være en bøde eller fængsel i op til 2 år. Hvis man deler nøgenbilleder eller seksuelle videoer af en anden og deler den uden samtykke, kan man som straf få en bøde eller komme i fængsel i op til 4 år.

Tænk dig om inden du deler.
Det er vigtigt, at du tænker dig rigtig godt om, inden man deler nøgebilleder, da den person, der modtager billedet, kan bruge det imod dig eller sende det videre.

Folk kan være rigtig hurtige til at sende det videre og dele., og når billedet først er delt, kan man ikke tage det tilbage igen. Det vil for altid lige et sted i cyber space.

Det er ikke særlig sjovt for den person, som er på billedet, og konsekvenserne kan blive store, da ingen ønsker at få delt billeder af sig selv uden tøj på rundt til hele sin skole eller arbejde. Hvis personen heller ikke er psykisk stærk, så kan sådan en situation udløse angst og depression, og i USA har en pige sågar begået selvmord. Udfordrer derfor ikke skæbnen.

UDVALGET AF ALKOHOL I FØTEX Alkohol fra Føtex Foto: Nelly Holck

Unge drikker mere og mere alkohol

Unge er tilbage i skole, og de første fester er måske allerede blevet holdt. Fester er vigtigt for trivslen, mener de unge, men nogen unge har svært ved at holde alkoholen nede på et fornuftigt niveau, og de unge får svært ved at styre sig.

UNGE OG ALKOHOL

LAURA JAKOBSEN, MAYA FRIBERG OG NELLY HOLCK

HURTIGT OVERBLIK

Nogle unge lægger ikke ligeså meget mærke til, hvor mange procenter, der er i den alkohol, de drikker. Her får du en hurtig oversigt: Kirsebærvin: 14%, Breezer: 4%, White claws: 8%, Vodka shots: 30 %, Ren vodka: 60%, Små sure: 16.4% og Malibu: 21%

Unge i 7 klasse ser allerede frem til at skulle drikke i 9 klasse. Fællesskaber med alkohol i centrum kan både give os en følelse af at høre til i fællesskabet, men kan også føre til, at vi går med til ting, vi ikke har lyst til, for at passe ind. Alkohol er en meget stor del af den danske kultur og sådan har den næsten altid været, det er også grunden til at unge drikker tidligere.

En undersøgelse viser, at i 2022 var det 44 % af pigerne og 48 % af drengene i 9 klasse, som havde prøvet at være fulde mindst to gange.

Gruppeses får folk til at drikke

Der er mange former for gruppeses. Men den mange nok tænker på først er den hvor andre presser en til at gøre noget, som "Kom nu tag et shot", osv. Der er også andre meninger med gruppeses. En form for gruppeses er også når man tænker, ej jeg bliver nød til at drikke for at være med i fællesskabet. Det kunne også være Vapes, Cigaretter, Snus, Alkohol osv.

Når du er i en vennegruppe og er den eneste der ikke har prøvet at være fuld eller ikke må blive fuld af dine forældre sker det tit at du bliver presset til det selvom du ikke må, fx hvis i er taget til fest og du bare har sodavand med og dine venner putter vodka i uden du ved, pludselig bliver du hel vild fordi

hver eneste sodavand du har taget er der kommet alkohol i. Når de så spørger om du vil smage bare en lille smule kan du ikke fordi du ikke må, men du ved bare ikke at du næsten allerede er fuld.

"Fredag og lørdag er de dage vi ser mest frem til på hele ugen, der skal vi nemlig for det meste til fest, hvor vi drikker og hygger os på en hel anden måde end når vi bare er sammen på kunst eller hos hjemme hos folk" siger en pige fra 9 årsgang.

Konsekvenserne ved en tidlig alkoholdebut

Når unge begynder at drikke i en tidlig alder giver det konsekvenser, mange begynder på nikotin som fx snus, puff bar og cigaretter som medføre til skade på kroppen som fx lunge, hjerne, hjerte lever, tarme og andre organer. Rygning gør så du mister mave fedt, du kan få kræft og i værste tilfælde blodpropper. Det samme er det med snus, det kan give kvalme, opkast og det føles ubehageligt de første gange.

Du kan få nikotin i mange forskellige slags som fx Puff, Snus, Cigaretter, E-cigaretter og tobak.

Nikotin i ungdommen kan give permanente skader på hjernen, nedsætte koncentrationsevnen og store risiko for psykisk sygdom, som fx angst og depression. Når du først er startet på Nikotin er det

svært at komme af med. Dem der starter med at drikke i en tidlig alder syntes hurtigt det bliver kedeligt, så de starter på Nikotin som der er mange der fortryder. Hvis man vil stoppe på nikotin skal du holde mange pauser ind imellem for at du får skabt en vane og din krop vender sig til det.

Bedre rollemodeller

Forældre er en stor del af hvor meget deres børn drikker. Hvis forældrene ikke sætter grænser for hvornår de må og hvor meget deres børn må drikke, kan det hurtigt gå galt. Nogle unge ved ikke hvornår de skal sige nej tak til alkohol hvis de ikke har fået regler for hvilken alder de må drikke eller hvor meget.

Nogle forældre er mere stange i forhold til alkohol men der er også nogen der er lidt mere ligeglade. Men det er vigtigt ikke at være ligeglad som forældre, for det kan være svært for unge at selv at vide hvad alder det må sige ja til alkohol. Det er vigtigt at snakke med sine teenagere om hvornår de må drikke og hvad de må drikke, ellers kan det godt emne med der kommer flere unge der drikker tidligere, og så bliver alkohol for kedeligt og så begynder mange på nikotin som fx puff, cigaretter, snus og tobak.

Aldersgrænse må man slet ikke drikke alkohol under 18

Man skal være mindst 16 år for at købe drikkevarer med en alkoholprocent på op til 16,5%, mens man skal være 18 år for at købe alkohol på 16,5% og derover. Mange unge begynder tit at tage til fest som 15-16 årige og det gør også at de begynder at drikke tidligere. Unge drikker for virkningens skyld, men der er også mange, der tror, at de er nødt til at drikke for at blive accepteret i sociale sammenhænge. Nogen drikker også for at overvinde generthed

Forbud mod at drikke i de offentlige rum

Din regering kan lave lokale regler for blandt andet gadehandel samt opførsel og færdsel på offentlige områder fx om man må drikke på offentlig gade. I Roskilde, Sakskøbing og Nykøbing Falster er der alkoholfri zoner hvor man ikke må drikke noget slags alkohol. Måske bliver aldersgrænsen 18 år så du slet ikke må købe eller drikke alkohol hvis du er yngre end 18.

HATE COMMENTS PÅ DIVERSE SOCIALE MEDIER En digital verden af hate Foto: Kunstig intelligens via Padlet på Skoletube

Hate comments bliver en større del af influencers hverdag

Nomi og Loke er influencer på diverse forskellige sociale medier. De blev særdeles kendt på grund af deres TikTok- og YouTube profiler, hvor de deler øjeblikke fra deres rejser eller sjove episoder fra deres eget liv. De er dog begge blevet overrasket over, hvordan sproget på de sociale medier bliver mere og mere grænseoverskridende

DIGITAL HATE

VILLUM DYR DAUGAARD, MAGNUS BILLIG ALMSTRUP, DERYAN KARASMILOV OG TRISTAN JOHANSEN

Nomi og Loke er to rejselystne gutter, der har besøgt mange lande, og deres oplevelser har de brugt til historier og film på deres YouTube og TikTok kanal. Ligesom mange andre har Nomi og Loke også oplevet, at stemningen eller hvad man kan tillade sig på et socialt medie er gået i en forkert retning. De oplever ikke kun gode og opmuntrende kommentarer på deres videoer, nu får de både kritik, hvilket kan være godt, så de kan forbedre sig, men de oplever også hadske beske-

der eller endnu værre hæng jer selv, I er for kedelige. Problemet er, at folk er ligeglade. Når de sidder foran en skærm, kan de jo skrive, hvad de vil, uden det får nogle konsekvenser, fortæller Nomi. Nomi og Loke oplever, at man som følgere må have for meget tid, siden deres følgere har tid til at svinde dem og andre kendte til foran skærmen. Derudover er det et problem, at deres følgere ikke tænker over, at de også er mennesker, selv om de er youtubere. Dumme og hadske beske-

Hvad har ændret sig i vores samfund

NOMI OG LOKE

Alder: 20 år gammelFølgere: Loke:82.000 følgere på Instagram.Nomi: 15.000 følgere på Instagram. De har en fælles Youtube kanal, hvor de laver videoer af spændende ting, de laver. De vandt en pris for årets upcoming kanal i hele Danmark

Sproget har ændret sig meget, og det er altid meget nemmere at sidde bagved en skærm og skrive end at sige det ansigt til ansigt. Vores ord er blevet skiftet ud med ord fra andre sprog, og folket er begyndt at snakke mere hårdt, fordi der er kommet flere nye

teknologier. Når man skriver en form for anonyme beske-

Sproget er blevet grimmere og hårdere, det iscenesatte sprog er noget børn og voksne har lært fra sociale medier. Folk er også blevet mere ligeglade, det smitter, og da det ikke får nogen form for konsekvenser, så bliver folk endnu mere ligeglade, og det får folk til at fortsætte.

Nye ord opstår ofte som følge af store teknologiske fremskridt. For eksempel ord som "influencer", "hashtag" og "streaming" er blevet almindelige i hverdagsbrug. Når man børn og unge så er vokset op med ord som luder, fucking perker, klamme svin osv. Når det bliver brugt i daglig tale, så er det nemt at overføre til beske-

Løsningen

Flere mener, at den enkelte har et ansvar for, hvad de skriver. Et ordspil lyder noget i retningen af: har du ikke noget pænt at sige, så skal du tie stille. Det mener Nomi og Loke også, og det har vi alle et ansvar for.

- Problemet er ikke platformen, men menneskene på platformene, udtaler Nomi.

Nomi udtaler faktisk, at hate comments giver ham motivation

til at gøre det bedre, og at det giver ham en arbejdslyst til at gøre det bedre.

Nomi mener, at man bare skal ignorere hate kommentarer og lægge det til side og lade være med at tænke på det.

Nomi og Loke mener, at deres følgere skal være bevidste om konsekvenserne af hate og mobning. Der er et menneske bag hver en profil, og det man skriver kan sår og føre til mobning. De foreslår også, at man fx i skolen giver elever kursuser i, hvordan man opfører sig online, så de unge bedre kan forstå, genkende og reagere på hate i fremtiden. Sociale medieplatforme bør også have gode og brugervenlige rapporteringssystemer, så brugere nemt kan anmelde hatefulde kommentarer eller indhold.

Problemet er ikke platformen, men menneskene på platformene

Gode rollemodeller

Nomi og Lokes følgere er ofte i alderen mellem 10 til 18 år, så de føler også et vist ansvar. De fortæller, at de gerne vil være med til at gøre kulturen online mere positiv, så vi kommer det hadske sprog til livs. Vi skal alle opføre os ordentligt - også online, slutter de.

Donald Trump vinder stort

Mod alle odds vinder Donald Trump stort over Kamala Harris. Dagen før selve valgdagen spåede flere prognoser dødt løb mellem de to kandidater. I den demokratiske lejr håbede de til det sidste, at deres indsatser var nok, men måtte tidligt i går morges indse, at de havde tabt.

VALGET I USA

TOBIAS NØRGAARD, BERTRAM STENNDERUP EMAL SAKANAI

Tirsdag d. 5. november skulle USA stemme om, hvem der skal være landets næste præsident. Valget står mellem Demokraternes Kamala Harris og Det Republikanske Partis Donald Trump. Donald Trump og Kamala Harris mener to forskellige ting om krigen i Ukraine og retten til fri abort i USA. Så det bliver et tæt valg mellem Donald Trump og Kamala Harris. Spørgsmålet har hele tiden været er amerikanerne klar til en sort kvindelig præsident, som skal bestemme over USA. Man skal have 270 valgmænd for at vinde valget om præsident. Der er 538 valgmænd at kæmpe om fordelt over 52 stater.

- Jeg håber, at Kamala Harris vinder valget i USA, men jeg tror, at Donald Trump vinder valget, siger en lærer på Østerhåbskolen

Mod alle odds vandt Donald Trump stort i går, og vejen til sejr har ikke været nem. Amerikanerne valgte den mand, de mener, kan give dem flere penge mellem hænderne, da amerikanernes økonomi er presset, og så ønsker amerikanerne, at den store immigration sydfra stoppes, så landet ikke fyldes med illegale immigranter, der tager deres arbejde.

Trump forsøgt likvideret

Forbundspolitiet FBI har udpeget 20-årige Thomas Matthew Crooks som manden, der skød Donald Trump ved et vælgermøde tilbage i juli måned. Donald Trumps ene øre blev ramt af skud, mens flere tilskuere blev ramt. En 50-årig mand døde. Det fandt sted til et valgstævne i Pennsylvania - en af de berømte svingstater, som Donald Trump gerne ville sikre sig. Pludselig fløj en kugle forbi ham, og han blev tvunget på jorden af Secret Service-folkene på scenen. Men dette slog ikke manden ud, han fortsatte kampen og viste sig stærkere end nogensinde før.

Derudover blev celebrities såsom Elon Musk og Raylor Swift ikke vigtige denne gang. Deres støtte til de forskellige kandidater fik ikke den effekt, som det tidligere har haft.

Puff bars bør være teenage forældres største bekymring

Har du en teenager derhjemme, og har du ikke hørt om snus, skiver, dues, snulle eller puff bars, så burde du læse denne artikel. Nikotin-misbruget blandt unge er kraftigt stigende, og et misbrug starter altid i det skjulte, da de unge ved, det er lidt forbudt, uden de rigtig kender konsekvenserne.

PUFF BARS

OSCAR NIELSEN, SANDER KROGH OG
RAMEL GORGEES

En dampende vape Foto: Sander Abrahamsen via kunstig intelligens på Padlet via Skoletube

Den nye dille blandt unge er Puff bars, de findes i et hav af farver og smagsvariationer, og de unge synes det er sejt og smager godt. De er bare ikke klar over, hvor stor en mængde nikotin, de indeholder, og hvor hurtigt man bliver afhængig. De er nemlig udviklet særligt til de unge mennesker, og markedsføringen på de sociale medier bliver ofte lavet af private personer. De unge bliver påvirket til fx bare at tage et lille sug af en Puff bar, og så synes man, det var en rar følelse. Måske hoster man, måske gør man ikke, og så bliver man ved, og så er man afhængig uden man 100 % er klar over de konsekvenser, der følger med, forklarer de unge mennesker vi har talt med.

De alvorlige konsekvenser

Man kan fx blive deprimeret, og man kan blive nikotinsyg, som betyder man har fået for meget nikotin inde i blodet, som gør man får kvalme og kaster op. Man mister også hjerneceller, når man indhale- rer de velsmagende dampe.

Permanente skader på hjernen, koncentrations-besvær og øget risiko for angst og depression burde få de unge til at tænke sig om en ekstra gang.

Værst er det nok, at de unge slet ikke er klar over, hvor meget nikotin, der er i en Puff Bar, og hvor svært det kan være at komme ud af et alvorligt nikotinmisbrug.

Lovgivning

Selvom det er muligt for børn og unge at købe de farvestrålende og velsmagende Puff Bars, så skal man minimum være 18 år for at købe det. Det vil sige, hvis kiosker eller privatpersoner sælger det til børn og unge under 18 år, så er det ulovligt.

Tobakshandel Planen indgik Folke-tinget tilbage i december 2019. Det primære formål var at komme børn og unges rygevaner til livs. Det brede tiltag bestod blandt andet, at det blev ulovligt, og det skal være skjult fra alle salgssteder.

Så nemt er det at få fat i

En hurtig søgning på SnapChat, Instagram eller Telegram giver de unge adgang til en verden af muligheder. Puff bars er blevet så nemt at få i, og det er bare et klik væk. Det er en farefuld verden for de unge at bevæge sig i. Når man køber en Puff Bar på det illegale marked eller det sorte marked, så ved du ikke, hvad du som forbruger køber. Der er nemlig en stor chance for, at man køber en Puff Bar fyldt med THC, hvilket er det euforiserende stof, der findes i hash. Indtager man store mængder THC kan man risikere at ende en pige i Vejle, der hedder Frida Hansen. Hun var bare 15 år og en helt almindelig pige, der danser på Tiktok, og som en fredag aften var på vej hjem fra efterskole, da hun sammen med en veninde møder 2 ældre drenge. De 18 årige drenge spurgte, om hun ville prøve en puff, der smagte af bubblegum. Først sagde hun nej, og hun ville vide, om der var noget stærkere i. Dette spurgte hun flere gange om, og drengene svarede ikke på spørgsmålet, de grinede bare. Hun prøvede 4-5 gange, og 5 minutter senere kollapsede hun. Det er ikke kun nemt af få fat i, det er også nemt at blive presset ud i.

Børn på syv-ni år

Charlotte Holm Pisinger stiftede første gang bekendtskab med denne slags e-cigaretter i Danmark for et halvt år siden, og det er stadig uklart, hvad omfanget er, men i udlandet er det et velkendt fænomen - også hos helt små børn.

- jeg har lige fået en mail fra en af mine kollegaer i Skotland, der også

arbejder med folkesundhed, de har fundet elf bars hos børn helt ned til syv-ni års alderen, fortæller hun.

Det er ikke kun eksperter, som Pisinger, der er bekendt med problemet SSP i Horsens kender også til det.

VIDEN OM PUFF

Puff Bars findes i et hav af smagsvarianter. Strawberry, Watermelon, Click Mix, Blueberry, Blue raspberry, Red Bull er blot et lille udvalg af smagsvarianterne. En cigaret indeholde 1-2 mg nikotin En Puff Bar indeholder 20 mg nikotin pr. ml. væskeEn Puff Bar svarer til 20 almindelige cigaretter

SSP vil gøre de unge klogere og hjælpe dem ud af deres misbrug

SSP oplever også den stigende nikotintendens blandt de unge. Helle Vognsen fortæller, at de unge starter, fordi deres venner har prøvet det, og fordi de gerne vil være seje og en del af fællesskabet.

Helle Vognsen fortsætter:

De unge er slet ikke klar over konsekvenserne. Udover at nikotin er sundhedsskadeligt, så er der også en økonomisk konsekvens. Det koster jo mange penge

I Horsens kommune har de en rigtig dygtig rygestops konsulent, der hedder Pia, og hun har sådan nogle forløb, som de unge kan deltage i sammen med andre unge, så de kan bliver deres misbrug kvit. SSP oplever tit, at den unge kontakter dem på gaden, i ungdomsklubben eller på telefonen og har brug for hjælp, og så er de altid klar til at hjælpe.

Forældrene kan også hjælpe

Snak med dit barn om nikotin, og du skal være tydelig i din mening om nikotin. Tal med din teenager om de tendenser, der rører sig - helst uden en løftet pegefinger. Lav gode aftale med din teenager og med din teenagers klasse/kammerater. Gør jeres hjem røgfrit og italesæt de konsekvenser, der følger med et alvorligt nikotinmisbrug.

Er det i orden at manipulere med tiden for egen vindings skyld?

Victor er et godt eksempel på en helt normal folkeskoleelev. Han er nok ikke den populæreste i klassen, men han er dygtig til at gå i skole. Den dag han finder det magiske ur med den leende og grædende maske, får han pludselig magten til at kunne kontrollere tiden. Er der grænser for, hvor meget man kan og må ændre på livets gang.

TEMPUS FUGIT

ANNA CARSTENSEN

Tempus Fugit af Kenneth Bøgh Andersen

Skønlitteratur

FORFATTEREN

Forfatteren bag bogen Tempus fugit hedder Kenneth Bøgh Andersen, han er født i 1976 (47 år) og har været gift med Camilla Dalgaard siden 2005 og sammen har de to børn. Han begyndte at skrive bøger i år 2000, hvor han kom ud med bogen Slaget i Caïssa.Siden er han kommet 25 andre titler som fx Antboy, De hvide mænd og Julemandens død.

Tempus fugit er en bog skrevet af forfatteren Kenneth Bøgh Andersen, der handler om en dreng ved navn Victor. Den person Victor har allermost i hele verden er Casper, Casper, som er god til fodbold, som kan snakke med pigerne og alt det Victor ikke kan.

En dag oppe i skolen skulle de have nye pladser, Victor kom til at sidde ved siden af Matilde, Matilde var den smukkeste pige i klassen. I hvert fald ifølge Victor. Så Victor var meget glad den dag, men selvfølgelig skulle Casper ødelægge det, han sad nemlig bag ved Victor og hviskede: "Hey, vi bytter lige plads". For selvfølgelig kan Casper også lide Matilde, men denne gang siger Victor fra og lader ikke Casper vinde, men efter lidt tid bliver Casper mere og mere irriteret og

begynder at kaste viskelæder stykker i nakken på ham, hvilket driver Victor til vanvid. Men han kan ikke gøre særligt meget ved det, for han ved, at hvis han siger fra, vil Casper altid ende med at vinde til sidst. Men det kommer til at ændre sig snart...

Da Victor fik fri fra skolen, gik han som sædvanlig ud i sin hemmelige hule ude i skoven for at læse, men lige pludselig hører han noget tikke "tik tak tik tak". Victor bliver meget forskrækket, for det lyder lige præcis som en bombe, så han springer op og løber ud af skruet, men falder over en gulvbrædder, og under gulvet finder han et mystisk ur.

Da Victor kommer hjem fra skolen, har han uret med. Hans familie sidder allerede og spiser aftensmad "hvor har du har du været henne i dag?" Victor havde egentlig ikke rigtigt nogle venner, men det behøvede hans mor jo ikke vide, så han løj som sædvanligt. Da han sætter sig ved bordet, vælter hans søster et glas, og det vælter ned over hans fars telefon. Det var typisk Sophie, tænkte Victor. Da han er færdig med at spise, går han op på sit værelse og finder uret frem. Han gled fingeren over uret og kom til at spole det en time tilbage, og lige pludselig stod han igen i entreen, og kiggede ud på sin familie som sad og spiste igen, som om intet var sket, og så gik det op for ham. Uret var en tidsmaskine...

I starten brugte Victor kun uret til små harmløse ting som fx lige nå at lave lektierne inden klokken blev for mange eller blive hurtigt færdig med bogen oppe i skole osv., men efterhånden som Victor bliver mere og mere afhængig og får rodet sig ud i nogle lidt dumme ting, krævet uret en konsekvens - måske et liv? Måske har uret mere magt, end Victor troede?

Bogen indeholder masser af spænding og indeholder også lidt uhygge, men heller ikke for meget. Men hvis man forventer en lykkelig slutning, så er denne bog ikke noget for dig.

Bogen er også god til at fordele spændingen, og forfatteren får det godt spredt ud i hvert kapitel.

Jeg synes, bogen var rigtig fin og var god til at opbygge spænding, og jeg vil anbefale den til elever fra 5.-7. klasse. Læs den, hvis du godt kan lide, når der sker noget næsten hele tiden, og hvis du godt kan lide at læse om noget, der måske ikke kan ske i virkeligheden.

AVISBUD Mange børn tjener lommepenge ved at dele reklamer og aviser ud. De skal pakkes og køres. (Jens Dige / POLFOTO)KOMMISSION Foto: Jens Dige.

Unge teenagere vil gerne tjene penge

Unge helt ned til 13 år vil rigtig gerne tjene penge selv, så de kan købe deres egne ting, uden mor og far bestemmer hvad. Derudover er de bevidste om, at der følger et ansvar med, men det ser de unge som en del af det at blive voksen. Men er de unge klar over, hvad loven siger om ungarbejde?

JOB OG FRITID

BERTRAM STENDERUP, TOBIAS NØRGAARD OG EMAL SAKANAI

De helt unge på 13-14 år vil rigtig gerne tjene penge, men mulighederne er få. Når de søger job, så modtager de det samme svar, du skal være minimum 15 år eller have afsluttet 9. klasse. Motivationen for at tjene penge og udføre opgaver for et firma er der, men de unge vil mere end at gå med aviser eller passe børn.

- Jeg bor alene med min mor, og hun tjener ikke så mange penge. Jeg kan derfor ikke altid gå i det samme tøj og sko som de andre, men hvis jeg fik et job og tjente mine egne penge, så ville det blive letter, fortæller en dreng i 7. klasse.

Loven siger
Man har en masse rettigheder som ungarbejder, fx må de 13-14-årige højst arbejde to timer i hverdagen og syv timer på fridage. Unge under 18 år må ikke arbejde efter

klokken 20 om aftenen og før klokken 6 om morgenen. Den 1. juli 2023 kom der en ny lov om ansættelseskontrakter. Det betyder, at der er kommet nye regler for, hvornår du har ret til en kontrakt. Derfor er reglerne forskellige afhængigt af, om man er ansat før eller efter den 1. juli 2023. Funktionærloven giver dig særlige rettigheder som fuld løn under sygdom og længere opsigelsesvarsler. Hvis man ville være omfattet af funktionærloven skal man arbejde mere end 8 timer om ugen i gennemsnit, man skal også være i et tjenesteforhold, det vil sige, at din arbejdsgiver kan bestemme, om du skal møde på arbejde eller ej. Man skal også udføre funktionærarbejde – altså fx arbejde i butik, på lager med kundekontakt eller på kontor. Du må ikke arbejde i lokaler, hvor der bliver serveret alkohol, så længe du er under 15 år – dette gælder eksempelvis også arbejde i garderoben. Mange unge, der oplever seksuel chikane på arbejdspladsen er fortsat et stort problem. Unge kan derfor opleve, at deres seksuelle grænser bliver overskredet af en ældre kollega eller en chef på arbejdet. Det kan være en vittighed, der er gået for langt eller drilleri, der er blevet til ubehagelig berøring. Seksuel chikane kommer i mange former og for mange unge kan det være svært at tale om.

Det er jo et job der kræver man er voksen og anvarsfuld

Salling Group
Netto afdeling Torsted er en del af

Salling Group og her er det vigtigt for bestyren, at han ansætter ansvarlige unge mennesker, der enten har afsluttet 9. klasse eller er 15 år gamle.

- Det er jo et job, der kræver man er voksen og anvarsfuld, fortæller bestyren i Netto Torsted.

Fx er butikken afhængig af, at den unge kan møde til tiden, passer sine vagter og udfører de arbejdsopgaver jobbet kræver. Det er alle ikke kalr til i en alder på 13-14 år, derfor har Salling Group valgt en 15 årig grænse, som er gældende i alle deres butikker.

Der er muligheder
Hos FK distribution kan man allerede få et job som 13-årig. At have et job som omdeler betyder, at man skal ud i den friske luft og have motion. Dette job handler nemlig om at omdele reklamer og aviser til husstande, der ligger tæt på sin egen adresse. Arbejdet er uden-dørs. Når du er ansat som omdeler, skal du omdele 1 gang om ugen, hvis du er under 18 år, men der er mulighed for mere, hvis man ønsker flere ruter om ugen. Ifølge arbejdsmiljøloven gælder der nogle helt særlige regler for unge, der går i folkeskole. Det betyder blandt andet, at du max må arbejde to timer om dagen de dage, hvor du går i skole. På de dage hvor du har fri, må du arbejde syv timer. Dog skal du være opmærksom på, at du højest må arbejde 12 timer om ugen i uger, hvor der også er skoledage. Har du dog helt skolefri, kan du arbejde op til 35 timer om ugen. Hvad man kan forvente at få i løn hver måned, afhænger af en række forskellige faktorer. Lønnen vil derfor også være forskellig fra måned til måned – og forskellig for hver enkelt omdeler. Men alle omdelere er timelønnede.

Hvorfor er det vigtigt for unge at tjene deres egne penge, og hvilke andre fordele følger med?
Unge lærer at styre deres økonomi. Unge oplever, at indtægten fra fritidsjobbet betyder større økonomisk uafhængighed og indsigt i at forvalte deres egen økonomi. Fritidsjob har positive effekter for unge både på kort og lang sigt. Ud over lønnen, oplever de unge, at fritidsjob giver dem kompetencer, erfaringer og selvtillid, der styrker dem i fremtidige uddannelser og job. Særligt unge i udsatte boligområder står med et fritidsjob bedre rustet til at bryde en negativ social arv, de kan også undgå at ende i kriminalitet, og de kan på denne måde komme godt i gang på det danske arbejdsmarked.

UNGARBEJDER I NETTO

Man skal have bestået afgangseksamen får at arbejde i Netto. Der er lige kommet 550 Nettoer i Danmark. Der må ikke side børn i kassen fordi man skal være ansvarlig. Netto har udviklede.

Hvad må man arbejde med som 13 årig?
Man må arbejde med lettere arbejde som sortering, optælling, prismærkning samt pakning af varer og emballage i butikker, supermarkeder og varehuse. Lettere ekspedition i forretninger, restauranter. Lettere rengøring, oprydning og borddækning. Lettere manuel montering, dog ikke lodning og svejsning.

Fraværet stiger igen

Fraværet i folkeskolen stiger og stiger år efter år, det er bekymrende og rystende

FRAVÆR

ELLA SKJOLD, CELINE BJØRN HAVEKROG, ANNA ELINE JARLSBORG CARSTENSEN, MADALINA COPTU, ISABELLA MONBERG, ALBERTE SANGGAARD.

Måske har du også lagt mærke til, at fraværet stiger, eller også kan du bare mærke, at fraværet stiger, og så er du helt korrekt. For fraværet er steget meget her på det seneste. Flere eksperter er også meget bekymret for denne stigende udvikling. En ny undersøgelse fra børne- og ungdomsministeriet viser nemlig, at i skoleåret 2023-2024 havde 21,6 elever over 10 procent fravær.

Det er meget bekymrende og rystende, siger Rasmus Kjeldahl. Hans hæfter sig særligt ved, at det blandt andet er langvarige sygdomsperioder, som stiger. Årsagen kan være, fordi der kan være ændringer, uro eller utryghed i klassen/skolen. Skoler er også forpligtet til at kontakte forældrene, hvis procenten for ulovligt fravær rammer ti procent. Hvis du har over 15 procent ulovligt fravær, får kommunen en besked om det, og ens forældre bliver kontaktet.

Fraværet de seneste år tilbage
For skoleåret 2022-2023 var tallet 103.439 med over 10 procent fravær, og det tal var noget lavere end i 2021-2022 - et år med coronalukninger - hvor var der 130.000. Det er også en stigning i forhold til, at eleverne får lov til at holde ferie og fødselsdage. Flere forældre er begyndt at give deres børn lov til en fridag, eller hvis de skal på ferie. Og det har konsekvenser. Børnene kan hurtigt komme til at føle, at de ikke er en del af fællesskabet.

Svært at komme tilbage
Hvis man er meget syg eller har været væk i lang tid, så kan det være svært at komme tilbage, og så er der mange, der flytter skole eller har meget fravær. Det sker for flere og flere skolebørn, hvor det til sidst bliver et stort problem i hverdagen at stå op og tage i skole. Eleven kan føle, at hvis man kommer tilbage, at man vil blive mobbet, og man bliver derfor meget usikker på dig selv og har det dårligt med dig selv. Til sidst kan det ende med, at eleven skal have hjælp af skolen eller blive hjemme skolet. Corona har bla også gjort, at børn ikke ville tilbage i skole, da de er blevet vant til at blive hjemme. Det har også været svært for børnene at komme tilbage, fordi de har været alene, og så skulle de til at være sammen med andre igen. Alle eksperter er enige om, at det stigende fravær kræver handling både lokalt og nationalt. Det handler nemlig om børnenes trivsel og fremtid.